

ЮРІЙ МОРО.

Узурповані Життя І

(фантастичні пригоди князя Шороку,
людей і потойбічних)

Юрій Моро.

**Узурповані життя І.
Фантастичні пригоди князя
Мороку, людей і потойбічних**

«Издательские решения»

Моро. Ю.

Узурповані життя І. Фантастичні пригоди князя Мороку, людей і потойбічних / Ю. Моро. — «Издательские решения»,

ISBN 978-5-44-856703-2

Батько всієї земної бісоти, князь Мороку на ім'я Тар програв у азартній грі. Від тоді, він мав виконувати огидну йому роль джина у світі людей. Тягнувся простір, тік час. Одного разу завітав до Тара курінний і уклав угоду: нехай три роки поспіль джин, у його тілі, здобуває перемоги задля козаків Чорноземії. Так історія і почалась. Прокляття, бісівські, дружба і купа карколомних пригод чекали на князя. Та чи тільки вони, чи може він і сам за тих мандрівок стає іншим? Людиною? Тягнувся простір...

ISBN 978-5-44-856703-2

© Моро. Ю.
© Издательские решения

Содержание

Прокляття жаги	6
Запис	7
Уламок I. Чумаки	9
Уламок II. Очеретяник	12
Уламок III. Безкінечне поле	14
Уламок IV. Нове «вбрання»	16
Уламок V. Бісова тварина	18
Уламок VI. Гавазмій	19
Уламок VII. Угорі гілля, хвиль-ля!	21
Уламок VIII. Землеріз	24
Уламок IX. Прокляття жаги	25
Уламок X. Про що брешуть спогади	29
Уламок XI. <i>Sanguine sollemnitatem</i>	32
Уламок XII. Ще одна балакуча тварина	34
Уламок XIII. Повітряний кінь	37
Кінець ознакомительного фрагмента.	39

Узурповані життя І Фантастичні пригоди князя Мороку, людей і потойбічних

Юрій Моро.

Дисклеймер

Будь-які власні назви, дати, імена й терміни можуть відрізнятися від їх історичних та суспільних тлумачень і використовуватися у творі як, виключно, авторський погляд на останні

Ілюстратор Евгений Щербина

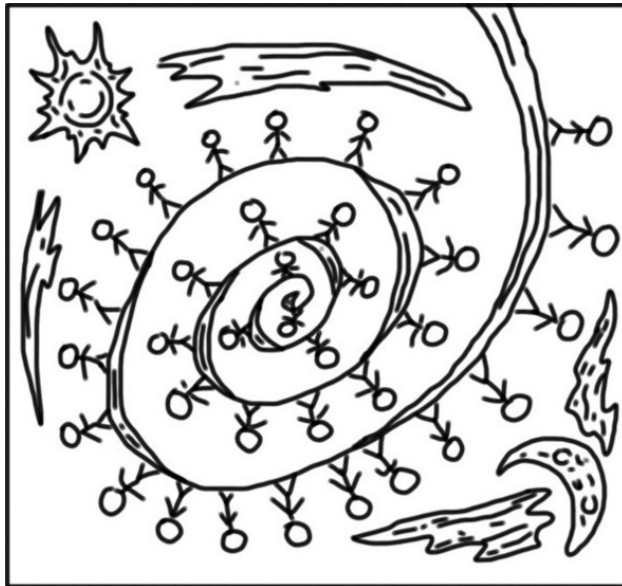
Редактор Ксения Палиева

© Юрій Моро., 2018

© Евгений Щербина, иллюстрации, 2018

ISBN 978-5-4485-6703-2

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

Прокляття жаги

– У сиву давнину Бог Час породив Бога Простору і світ тріснув. На місці одного цілого вишикла Ір-Реаль, яку в простолюдді називають потойбіччя, та Не-Реаль – Наш світ, світ людей.

– Не може бути!

– Може. Я тобі кажу.

Справжнісінькі чутки.

Запис

Рівенія/Чорноземія. Село Зелений Яр. Шинок

– Про тих Тарів... Чи Тара... Нічого не чув. Легенда – як привиди чи перевертні, – кремезний вусатий сільський голова, спустошив кухоль і попросив у шинкарки ще один. – Байки. Моя невістка – ото справжнє пекельне створіння. Сатана сплутався з якоюсь дівкою і жерло створило це чудисько. Мій малий до неї тулиться, як теля до цицьки, а вона на йому їздить. Харчі переводить, душу з нього жене. Я до дяка ходив, просив аби він її назад у гієну спровадив. А той каже, що у мене думки погані. От пожив би з нею рік і все б зрозумів. Останню б ікону на черевички проміняв, а та ненажера все одно б верещала, що він дурний, як вісюк.

– От наболіло ж тобі, куме.

– Про що болять – про те і молюсь, – голова іронічно посміхнувся. – Так ти кажеш, що Тар існує?

– Чом би й ні?

Перший недовіжливо зиркнув.

– У сусідському селі стара на свого волала, що він, як той перевертень – нажереться горілки і стає потворою.

– І що з того?

– Так її звір задер уночі, – нахилившись ближче до голови, мовив другий, також у літах, але стрункий і з бородою. – В її ж ліжку. А діда так і не знайшли.

– Брехня.

– От тобі хрест.

Другий перехрестився.

Шинкарка налила іще один кухоль вина, пройшла між столів, поставила кухоль перед головою і з посмішкою віддалилася.

Вусатий сьорбнув десь половину. По вусах потекло.

– Маячня. Всілякого по світу ходить, та не Тар. Ти від чумаків про нього чув? Чи може кобзарі вуха піснями набили? Так вони тобі кінську дупу у розум встромлять – а ти й не здригнешся. У тих мандрівників думки, як конопляна мотузка, – крутяться і в'ються. Який на вигляд той твій Тар? Мовчиш? Отож.

– А що тут скажеш... – другий почухав потилицю. – Як сатана, мабуть...

* * *

«Я згадую ті часи із тривогою. Я... згадую ті часи і інколи не можу проронити слова. 1646 рік, двадцять восьмий рік течії багряної ріки..., потоку, усіяному плямами пороху, плямами свинцю, силуетами почорнілих від сажі трупів. Війна Блакитної і Чорної крові... Захід Аін захлинувся у ній. Аін бився і тріщав, наче маленький човен на порогах.

Землі... Землі топтали війська, топтали найманці, ними блукали знедолені, ними мандрували безпритульні. Дороги, багато доріг. Усіма ними тягнулися смуги. Довгі зсупулені смуги. Спотворені голодом обличчя жінок, спустошені очі дітей...

Двадцять вісім років я був пішаком протистояння аристократії і приватерів¹. Двадцять вісім років... Що? На сході... Звідкіль я знаю, що там коїлось. Здається, теж була війна. Війни усюди де є люди. Лише інколи

---

¹ Заможні торговці

трапляється мир. Але і мир не більше ніж затишок. Справжній спокій дарує лише смерть. Що? Козаки? Так, серед вульфінорців були козаки. Здається, і серед фрійців теж... І... Але вони з півдня. Ні?»

Анонім. Розмова із найманцем Гудбрандом з Королівства Богряна

Уламок І. Чумаки

1646 рік. Рівенія/Чорноземія. Правобережжя Босфену

У грудях заболіло. Курінний Хвиля підніс до рота долонь і щосили прокашлявся. Груді здавило ще більше. Він відвів руку, подивися на долонь із огидою, струхнув її вміст на землю. Потім зиркнув на багровіюче у західних променях село і з тяжкою радістю вимовив: «Гарно бути вдома».

Кінь курінного ступив у село Пусті Жнива. На картах село б зобразили маленькою чорною цяточкою у Бісовому Тину серед великого Неозорого Лугу. Кілька кроків, глухі удари копит, невідчутна мить... Над головою Хвилі, пронеслось величезне *щось*. Своїми прозорими камуфлюючими крилами *щось* зачепило самотню низьку хмаринку і, наче ложкою, зачерпнуло білу пару, протягнувши її за собою по небу. Курінний схопився за ефес. Його ж висічене, наче з каменю, обличчя, темно-карі очі, симетричні риси – ніщо не здригнулося, ніщо не подало виду тривоги. Лише кінь, зі страху, забив копитами.

– Тихіше, друже, – мовив Хвиля до коня. – Не треба галасу. Біда минула сама собою.

Кінь фиркнув, але вгамувався. Загроза в небі дійсно зникла. Курінний озирнувся, аби упевнитись, що ніхто нічого не бачив. Він був правий. Майже правий. Старий селянин у соло-м'яному дірявому капелюсі стояв у десяти кроках від Хвилі й підіймав журавля² угору. Дід не звернув уваги на небо, а роздратований щойно кінь лиш викликав на його обличчі усмішку.

– Галний, та поясливий якийсь. Невсе сталі люти його лякають? – запитав беззубий дід, розглядаючи коня.

– Не звертайте увагу. Скажіть, будь ласка, крізь ваше село чумаки проїжджали?

– Плоїсали, та не плоїхали. У синкалки сасітають, – не скидаючи усмішки з обличчя, мовив старий. – А ти бес стягу – снач, не са війською. Са сіллю?

– За сіллю, – відмахнувся Хвиля. – Бувайте.

– Пувай, косаче. Теплої тологи!

– Бач, – полишивши позаду кілька хатин, мовив Хвиля до коня. – Для того діда, як і для багатьох, – бісота назавжди лишиться байками. Доки, звісно, одна така байка не зажере худоби чи, того гірше – пошматує когось із родичів. А в іншому разі проживе дід життя, слухаючи казки про потопликів чи мавок. Наче, світ ніколи тої падли не бачив.

Хвиля закинув ногу на сідло та, скориставшись останніми променями сонця, підпалив маленьким скельцем люльку. Груді давило і саднило, але облишити курити Хвиля не наважувався.

– Другий місяць пішов, а відповідей так і немає, – курінний пустив густий острівець диму, що за мить розтанув перед його обличчям. – Невже ми, друже, марно топчем землю?

Хвиля сплюнув, погладив по холці коня.

– Ні. Дурня. Мають хоч чумаки про *таке* відати. Вони багато мандрують. Між їхнього брата, нерідко, й освічені зустрічаються. Сподіваюсь, нам хоч з ними пощастить.

* * *

Курінний завітав до шинку. Двоє молодших чумаків веселими окриками запросили його до свого столу. Третій, сивий, обережно усміхнувся і відпустив легенького кивка.

– Дякую за гостинність. Слава Сибові, – мовив Хвиля і вмить опинився на лаві навпроти трійці.

---

² Важіль для витягання води з колодязя

– Слава, козаче. Люба, – звернувся до шинкарки наймолодший, вимазаний дьогтем, чумак. – Келих вина сповіщанину, й нам ще по одному.

Шинкарка усміхнулась, і трохи присоромлена красою гостя, швидко розставила келихи по столу, а після зникла за дверима, що вели на подвір'я.

– Сподобався... – потягнув чумак та добре сьорбнув з келиха.

Курінний усміхнувся.

– Навіщо у цьому *недоброму*³ краї? – продовжив мовити наймолодший, поки двоє інших частими ковтками спустошували кухлі. – До Сковії дорогу маєш чи, може, у гості до Хана у Комаран?

Хвиля вирівняв оселедця, відкрив до огляду три рубці, що колись подарував йому очетяник, покрутив вуса та, добре посмакувавши з келиха, запалив люльку.

– Чув я, добрі люди, – почав він. – Наче ви, чумаки, про потойбіччя знаєте. І що між вами вчений люд трапляється. Правду кажуть чи ні?

Молодший і середній повели плечами, а старший, сивий бородач із рівеньським носом, схожим на кинджал джамбію, усміхаючись мовив:

– Хе... Дещо відомо. Головне, – що саме тобі треба? Адже я, на противагу твоєму, відаю чималими знаннями дяків-сповіщан, які вами протегують, у питаннях нелюдів. Знання ті ненаукові – а у більшій мірі, міфічні, але мені, здається, що не наука тебе цікавить. Чи не так?

Курінний знов покрутив вуса та випустив ротом густу хмарину; ледь стримав кашель.

– Колодязь, – мовив він. – Є легенда за якийсь колодязь і виконання будь-яких бажань. Але де він розташований та хто там живе – невідомо.

Сивий примружив очі й описав ними коло; безцільно оглянувши приміщення, мовив:

– На Перехресті плутався, з чортами братався, з них старшого бачив – той за вічність тлумачив.

Старий замовк. А двоє молодших, щойно сплюнувши через ліве плече невидимої слини, тричі перехрестилися. Хвиля машинально повторив за чумаками, але старий, на подив інших, сидів непорушно.

– Ця легенда не переводилася із давньої рівеньської на латианську⁴, – знову заговорив він. – Я читав її колись у молодості, коли навчався в колегіумі. Багато книжок читав, поки їх не спалили... Недивно, що окрім чуток ти нічого не чув. Ганьба...

Старий махнув рукою і зробив кілька ковтків. Здивовані його балакучістю, побратими витріщили очі, але переривати старого не наважилися. Хвиля чекав на продовження.

– А хай їм усім... – старий із гуркотом заземлив кухля на стіл. – За легендою, біля села Перехрестя, за маковим полем, стоїть магічний колодязь. Живе у ньому виконавець бажань, коханець і підданий Меїмени Рати – королеви потойбіччя, – батько усіх бісівських істот, джин на ім'я Тхар чи Тар. Не пам'ятаю як вірно вимовляється. Бажання той Тар виконує одне. А за те добрий чоловік має стрибнути у колодязь, на місце джина, і три роки сидіти там, доки звільнений виконавець бажань буде жити серед людей у тілі прохача й втілювати у реальність його бажання. Ось така старезна легенда. Гарна на слух, але дивна на розсуд.

– Чому? – вперше прорізався високий голос середнього. Очі його, як і очі молодшого, не втрачали відвертого подиву.

– У всьому, Петре, у всьому. Якись джини... Королеви потойбіччя... Та хай і так. Але уяви: забажає прохач жінок без міри. А виходить, сам Тар їх і буде три роки закоханками⁵ тішити. А ти, козаче, – сивий знов перевів погляд на Хвилю. – Чого питаєш? Перехре-

---

³ Мається на увазі відношення місцевих до співзвучних у похмурому відтінку назв «Бісів Тин» і «Пусті Жнива»

⁴ Міжнародна мова майже усього материка Аін.

⁵ Тут у розумінні «залягання»

стя тут недалеко, та те село смертю тхне. І смертю не міфічною, а справжньою. Там, кажуть, хвороба людей покосила під корінь.

Курінний похилив голову на бік та повів плечима.

– Як не бажаєш розповідати – справа твоя, – сивий зітхнув і змінив серйозність на усмішку. – Вип'ємо ще по одному кухлю за знайомство та минулі часи і будемо вирушати, а то хлопці мене зараз запитаннями роздеруть, а я славлюся шанувальником тиші.

Як тільки було покінчено із новими кухлями, сивий підвівся. Усі інші повторили за ним.

– Нехай тобі Сиб допомагає, козаче. А до Перехрестя, – старий зробив невеличку паузу, надягаючи на голову шапку зі шликом. – Я б тобі їхати не радив. Життя коштує більше ніж казки.

– Дякую за розповідь. – Хвиля вклонився і додав: – Що буде завтра, те буде завтра. Нехай вам Сиб допомагає.

Нові знайомі вразі обмінялися поклонами, а після трійця вийшли з шинку.

– Трохи дивні ці чумаки... Особливо сивий, схожий на ляха. Як ви гадаєте? – не витримавши, мовила молода шинкарка з довгою косою та пишними формами. Вона всілася праворуч від козака, щільно притулившись до нього своїм теплим тілом.

– Аби дьогтем не мазалися, – мовив Хвиля, дмухаючи люльку і роблячи вигляд, наче нічого не трапилося. – Були б, як усі. Та з тим, скільки землі вони під своїми волами топчуть, хворобу неважко зустріти. От і чорні, наче чорти.

– Усе так, – потягнула дівчина та зітхнула настільки неприкрито й голосно, що Хвиля вмить почув її думки. І не тільки почув, а навіть побачив. Розові щоки молодички наливалися кров'ю, дихання її частішало, а пальці все сильніш упивалися в косу.

* * *

Спозранку курінний поснідав сам і коня нагодував. Шинкарка, здавалося, спала. Але, як тільки він вийшов за тин її невеличкої мазанки, дівчина вмить опинилась поруч, наче із землі проросла.

– Як буде хлопчик, – стрибнувши у сідло, звернувся курінний. – Назви його Андрієм, а як дівчина – то Марією.

– А як нікого? – запитала пишногогруда із невизначеною посмішкою.

Хвиля усміхнувся у відповідь.

– Гарна ти жінка, Ганнусю. Бувай.

Уламок II. Очеретяник

Перехрестя збудували на пагорбі біля затоки Босфену, – у пейзажному місці Чорноземської казковості й колориту. З обох берегів затоки до води опустили гілки широкі верби, створюючи на воді мерехтливу золотисту сітку. У центрі живої огорожі – на тому місці, де дерева не росли – селяни примостили дерев'яні кладки та рибальські човни біля них. Від кладок товстенькою смугою бігли вгору викопані у глиняному урвищі сходи, які увінчувалися входом до головної, і єдиної, вулиці села. Останню прикрашала церква зі зрубу на кінці.

Козак, який не мав нагоди назвати свого імені чумакам, був курінним Хортинської Січі на ім'я Яків Хвиля. Кілька місяців тому він повернувся у рідний край і був єдиним, хто вцілів після кровопролитної битви на Захарських полях. Битви, в якій він і його полеглий курінь брали участь як найманці Вульфінорії. Козаки славилися як вправні воїни. Але улітку 1646-го, під натиском трьох чисельних армій союзників, Захарські поля – а саме фрійське містечко Пункт Авір – стали останнім мазком на полотні тодішньої війни не тільки для куреня Якова.

* * *

Полишивши Пусті Жнива, Хвиля швидко дістався затоки. Їхав берегом уздовж верб. Наблизився до урвища із кладками.

Здавалося, Перехрестя зруйнували кілька десятків років тому. Залишки стін від колишніх мазанок, зламані та прогнилі частини дерев'яних возів, навіть кілька скелетів у вигнутих позах знайшли собі місце під хатинами. А світло з неба... Звичайнісінький ранок, жодної хмаринки. І все ж небо було незвично сірим, а у повітрі віяло смертю. Приймаючи рішення швидше здихатися цього місця, курінний погнав коня по головній вулиці. Колись широка, тепер вона мала вигляд стежини серед руїн: щільно порослої бур'яном, вертлявої.

Оминув розвалини церкви. Курінний помітив необхідне йому велетенське червоно-чорне поле. У грудях знову здавило, – та тепер від щастя. Але і тій радості не випало на долю затягнутися. У кінці колишньої дороги, сажнів з п'ятнадцять попереду, виліз із землі очеретяник – потвора людської форми тіла, з ніг до голови оповита різними водоростями, ряскою, пустими панцирами раків і черепак. Плечі очеретяника прикрашали кілька людських черепів різного розміру. Обличчя у бісівського не було – на його місці виросло щось схоже на пташине гніздо. Пруття того гнізда рухалися, наче живі, й нагадували клішні річкових раків. Курінний знав цю потвору, знав як із нею боротися. Тільки освячена *Сибовим прощенням* куля,

випущена точно в червоне серце, заховане глибоко у грудях, може покінчити із очеретяником раз і назавжди. В іншому випадку: роби в ньому дірок, як у небі зірок, а справи не буде ні крихти.

Пустивши вірного друга у галоп, Хвиля витягнув пістоля. Та у ту саму мить, як він пліч-о-пліч зблизився з готовою вдарити бісотою, стрімко встромив пістоля у її брудкі груди. Пролунав постріл. Потвора зайнялась вогнем, і вмить від неї лишився тільки попіл. Курінний, в чергове, здивувався, що полум'я істоти ані на краплину не опекло його руки. Здивувався – та не скаржився. Сховав пістоля до поясу, закинув правої ноги на сідло і перетнув кордон села, збавляючи хід до підтюпця. Наперекір усім балачкам про макові поля, Хвиля увійшов разом із конем до червоно-чорного духмяного озера.

Уламок ІІІ. Безкінечне поле

Кілька днів потому – якщо, звісно, відсутність ночі у добі можна назвати днем – Яків мандрував червоно-чорним полем, що, як виявилось, не мало ані кінця, ані краю. Небо над головою іскрило багрянцем із крихітними зеленими цяточками на зразок зірок, а лінію горизонту прикрашало біле марево, схоже на те, що описували його північні кригогорські знайомі. За весь час курінний не бачив ані птаха, ані іншої живої істоти. Їх у тому, приреченому на безчасовість та беззвучність, місці не водилося. Лише легенький вітерець інколи пробігав, нахилиючи червоні капелюшки маків у бік білого марева.

Ні Якова, ні його коня не мучили спрага чи голод. Вони не відчували ані запаху, ані температури, ані втоми. Тільки незрозуміла, прихована жорстокість навколо. Здавалося, що ось так – усю вічність – вони будуть їхати у невідомому напрямку і ніколи не дістануться цілі. Що день не піде; і місяця на небі не з'явиться. А сонце, наче пригнічене багрянцем небом, буде, притискаючи, світити потьмянілими променями, наче задушене.

Невідомо, скільки їхав Яків із вірним товаришем по тому зачарованому полю. Та у якусь мить він, врешті, помітив очікуваний колодязь. Тоді Якову спало на думку, що такий пустий, наповнений тільки особистими думками мандрівника, шлях створено заради єдиної мети: аби розпрощався проханець з усіма неважливими бажаннями й залишив лише найщиріше, найтаємніше за всіх. Внутрішнє спустошення від чималого шляху миттєво зникло, а біль у грудях, на радість, не виникла знов. Яків ударив поводдям і стрімголов понісся до колодязя.

Зупиняючись біля цілі, Хвиля помітив біло-чорного лелеку із дивним, загнутим на кінці, дзьобом, що сидів у гнізді на опорі перехиленого вороту. Яків сплигнув з коня, підійшов ближче і вклонився лелеці. Той на зразок Якова відповів і почав балакати людською мовою.

– Як Тара бажаєш побачити, маєш кинути до колодязя головнішу в житті, а може й за життя, річ.

Яків, за звичаєм, запалив люльку та недовірливо запитав птаха:

– А чому Тар, як він такий могутній, сам у мене не забере найдорожче?

– Могутність, Хвиля, – відповів лелека, примруживши повернуте до курінного око. – Не в тому, щоб красти, а в тому, щоб змусити. Бовдур ти, козаче. Але як вирішиш надути Тара, то втрадиш язика – аби більше не міг брехати, чи слух – щоб не чути брехні, чи зір – аби ніколи більше не побачити оту твою найдорожчу річ.

На додачу лелека засміявся низьким голосом. Хвиля, за звичаєм, випустив ротом густу хмарину й прослідкував за її зникненням. Можливо, його б і могло щось здивувати, але курінний розумів на що й яким чином він пішов. Розумів ще тоді, як не побачив кінця червоно-чорного озера маків.

– Не хочеться вірити у балачки птахів, та пройти такого шляху, аби піти ні з чим...

Яків витяг шаблю, поцілував лезо та кинув зброю у темну безодню. Зробив він те із удаваною легкістю, але в його серці щось перекрутилося тієї миті і з важким гуркотом упало донизу.

– Хо-хо-хо, – знов засміявся птах.

Раптом із колодязя вилетіла чорна тінь та утворила собою контури, що походили на тінь людську, але у кілька разів більшу і надто струнку для подібного зросту. Від тієї раптовості курінний позадкував на кілька кроків.

– Чого ти бажаєш, Якове? – голос тіні розійшовся усією безкінечністю багряного оточення.

– А що ти можеш?

– Хре-хре-хре, – тінь зарипіла, наче стовбур під вітром. – Можу все, що ти можеш, що міг би, та й те, на що тобі не вистачить самого себе.

– Щось незрозуміло ти кажеш, джине, – курінний примружився та з спідлоба зиркнув на тінь. – Точнісінько, як ті басурманські шахраї чи ігундеї з ярмарку.

– Не дратуй мене, митар бісів. Чи ти замало полем їхав? – заgrimіла тінь. – Ще кілька насічок на тілі вічності бажаєш зробити? Та я тобі швидко долю багряними нитками із зеленими зірками зв'яжу, аби часу мого не гаїв.

– Ну, добре, – Яків струхнув тютюн додолу. Йому вдавалося мати легковажний вигляд. – Кажуть, ти мене на три роки до колодязя можеш схоронити, та бажання у цім тілі виконати. Правду кажуть?

– Так, це правда. – проскрипіла тінь.

– То лизь у моє тіло й здобувай перемоги задля козаків Чорноземії. Хоча б і три роки.

Тінь мовчала, та до розмови долучився лелека.

– Що? Дива... Звитяжний козак не хоче шаблею рубати.

– Хоче птах, і навіть більше того. Та треба, мені аби моїм братам жива фортуна стежки проклала. Людину можуть убити, можуть катувати аби знищити в ній дух. Та як я розумію – коли увійде до мого тіла джинова тінь, то *людини* вже не буде. Це мені й треба. Будь-яку ціну бажаю сплатити за те.

– Невже не віриш у свої сили? – подумавши, спитала тінь.

– Досить, – відсік Яків. – Неважливо, у що я вірю. Я не маю перед вами сповідатися. Де це чуто, щоб сповіщанин бісоти з потойбіччя душу відкривав?! Що робити треба, нечиста?

Тінь помовчала.

– Не сердься, Хвиля. Я – вічна істота, могу гаяти час на балачки. Гарзд, стрибай, – тінь похилилася, вказуючи на безодню під собою.

– Слава Сибові, – промовив козак і зник у темному отворі.

Та тільки-но зник один, з'явився інший. Наче такий – і не такий. Інший Яків. Яків-Тар.

Уламок IV. Нове «вбрання»

Князь звикся зі своїм новим тілом, його спогадами та почуттями. На зразок справжнього Якова він запалив люльку. Дмухнув. Наступної миті біля його ніг, із червоної хмаринки, з'явилася пухнаста руда кішка із полум'яними вусами і зеленими очима.

– Таре, мій коханцю, – голос кішки лунав, наче найм'якший серед усіх світів музичний інструмент. – Ти знов стрімголов рвешся допомагати істоті з іншого світу?

– Облиш, – відповів князь і знов зиркнув на свій новий вигляд. – Мені не подобається це заняття. Та як ти пам'ятаєш, я програв у волин⁶ князю Цеху Обіцянок. І тепер, як комусь залізе до голови, аби відбулось щось неймовірне, виникає цей клятий колодязь і відриває мене від справ.

– Сподіваюсь цього разу, – мурликала руда. – Маленька частка вічності швидко пролине, аби я не встигла занудьгувати за тобою.

– Звісно, що так, Володарко Ір-Реалі. До речі, наш новий знайомий видався не таким уже й бовдуrom, яким його виставив Лейлек. Я відвідав не тільки засіки його пам'яті, а й дослідив тіло. Яків хворів. Хворів сильно. Йому лишалося, щонайбільше, кілька місяць. Тож Хвиля, у сенсі цього світу, щойно виграв час. Цілих три роки. Загалом не тільки, але йому про те знати не слід. Я сподіваюсь, він нас не чує?

– А ти не бачиш? – кішка справді здивувалася і на додачу усміхнулася. Володарці Ір-Реалі рідко випадало дивуватися будь-чому.

– Не те, щоб зовсім... – відповів Тар. – Але обтяжений цим тілом та умовами згоди, я вже не так гарно відчуваю буття світів.

– Усе так, мій любий, – зітхнула Володарка, потім всілася і почала вимиватися. – Не чує козак, не переймайся. Краще йди, та скоріш вирішуй справи. А мене поки розважить Земфір, наш примарний князь Цеху Жаху. Я так давно не лякалась, цілісіньку вічність. Хі-хі.

– Ти, Володарко, любиш мовити забавками, – князь облизнув пальця та підніс його догори.

– Чом забавки? Кожний момент вічності – вічний, чи не так? – після маленької паузи руда засміялася. – А... То ти про це і кажеш... Хі-хі-хі. Ой.

Кішка помітила задраний до гори палець князя.

– А що це ти робиш?

– Чекаю на північний вітер. Хочу спробувати *Повітряного коня*. Він має великої шани серед крадіїв. Та мабуть у цьому тілі, – Тар із зневаженням оглянув себе. – Доки не буде мною скоєне хоча б якесь чимале злочинення, я не зумію провести жесту, хоча б і вітер буде той, що треба.

– Навіщо тобі, любий, на північ?

– Хочу завітати до Ганса Християна з Королівства Кригогір. Кілька місцевих років потому я дарував йому магічного окуляра, аби він моїх *діточок* міг бачити. Ганс вирішив бути літописцем потойбіччя, та для багатьох його твори на вигляд, наче казки. Як і діточки мої, до речі, доки на цвинтар невірних не покладуть. Зараз той окуляр може знадобиться й мені самому. Не всі мої витвори вдають із себе тих, ким вони є.

– А вітер тобі навіщо?

– У тому й річ, Володарко, – Тар почухав лоба та трохи здивовано намацав оселедця, додавши, що то досить дивна зачіска. – Задля тілесної трансляції⁷. Швидко потрапити і повернутися з півночі можна, лише спершись на північний вітер.

---

⁶ Азартна гра з використанням двох гральних кубиків та накресленого на землі ігрового поля

⁷ Телепортація

– А зловчинення... – кішка закінчила вимиватися. – То для втілення жесту магії Гріху треба?

– Так, люба. Я вже не справжній Тар. Згідно з контрактом у тілі проханця моя сила обмежена. Я зможу черпати її лише з особистих учинків. Майже всі місцеві Не-Реалі, які охочі до магії, саме так і поводяться.

– Як тут усе сплутано, – протягнула руда. – Швидше закінчуй свої безглузді справи, любий, і вертайся до мене. Князь Земфір Жах – жах, який нудний.

Кішка повела пухнастим хвостиком навпроти мордочки і зникла у червоній хмарці пару.

– Погодся, Таре, – мовив Лейлек, якого до того, наче й не було. – Ця угода набагато цікавіша за минулу. До того ж, у місцевому сенсі, ти врятував козаку життя.

– Порятунок досить відносний, Лейлеку.

– Для князів – звісно, для людини – навряд. Чи, може, посперечаємось?

– Ще одна угода? – Князь підвів брови. – Іди під три чорти, Лейлеку. Під три чорти.

Уламок V. Бісова тварина

Князь назвав коня справжнього Якова Кремез. Та тварина, з перших хвилин, не бажала приймати нового господаря і навіть штурхнула Тара копитами у груди. Князь відлетів, впав. Підвівся. Зрозумівши, що так не може бути й далі, Тар пригадав слабке заклинання школи Гріху, що зветься *Дика сповідь*. Десь з десятого разу він таки зміг провести неважкий жест і від кінчиків його пальців до ніздрів коня розтягнулась синьо-зелена пара. Якийсь час вона протрималась, та коли Тар розвів руки в сторони – пара розтанула, мов й не було.

Перші хвилини кінь складав казна-що, та потроху, незв'язані розумом слова, почали набувати вигляду мови:

– Ти, йогі-го, не товариш... раніш. Тепер, йогі-го, другий... за того. Бити... коли сідає, йогі-го! Чув?!

– Чув, – спустошений звичайнісінькими чарами, наче трьома днями безперервної варти, відповів Тар.

Він сів біля Кремеза та знов запалив люльку.

– Будемо поки що разом, а потому я твого товариша поверну.

– Не піде, йогі-го. Голова копита люба бачить. Болі море, йогі-го.

– Ти не лайся, чотириногий, бо я тебе шаблею приборкаю. Зрозумів?

– Спробуй, йогі-го!

Князь проявив з потойбіччя невитіювату шаблю, та трохи не впав до землі. «Треба облишити магію, – подумав він. – Хоча... Аби провчити бісову тварину, мені сили вистачить».

– Облиш, князю, – пронизаний сонячним промінням з'явився перед Таром сивий із синеньким обрамленням Дух справжнього Якова. – Мого товариша, якого ти Кремезом прозвав, треба погодувати з руки, погладити по холці та слова добрі сказати. А інакше, отримаєш ще кілька тумаків, а може і зовсім від тебе втече.

– Багато знаєш? – Із презирством приснув Тар.

– Дещо знаю, князю, – відповів Дух.

– Ну, гаразд. Та як ця звірюга мене ще раз вдарить...

Дух Якова зник. Залишати Ір-Реаль на довгі відрізки часу він права не мав. Особливо, коли Тар не був зацікавлений у такій появі. Хоча князю хотілося тріснути балакучого коня, він зробив усе, як сказав Дух справжнього Якова. Обережно погладив, погодував та спробував сказати щось добре.

– Здоровенні в тебе ноги, Кремезе, – Тар зазирає позади коня. – Жодна кобила не втече, як забажаєш на неї залізити.

Здивований недоречною похвалою кінь усе ж вирішив спробувати налагодити відносини з новим господарем.

– Сідай, тільки, йогі-го, мовчи. Після... Колись... Казати по справі, а таке – ні.

Князь заплигнув у сідло, владно махнув рукою. Навколишнє затремтіло, затріскотало і розсипалося на безліч уламків, неначе дзеркало, що впало на підлогу.

Уламок VI. Гавазмій

Межа частенько збоїла, не завжди доставляла подорожан за їх бажанням. Та добре, що цього разу мандрівники не з'явилися посеред крижаної пустелі острова Айзлан чи, й того гірше, на морському дні. Тар і трохи наляканий Кремез проступили із чорної пари просто посеред дороги. Довкола знайомий пейзаж – Неозорий луг. Князь озирнувся і з полегшенням видихнув. Він не побачив нікого, кого б така незвична поява могла здивувати. Але то не все, що потрапило йому в очі. Попереду, сажнів за сто, над невеличким селом – а саме над шинком – у повітрі кружляло жахливе чорно-зелене створіння.

– Йогі-го, матір Божа! – не втримався Кремез.

Князь на те подумав, що коня треба позбавити мови аби уникнути майбутнього клопоту, але зараз він, на жаль, не міг того вчинити. Ані зайвих, ані достатніх магічних сил у Тара не лишилося: пусті забавки витягли усе під самісінький корінь.

– То – гавазмій, – неохоче пояснював князь зрозумів свою нікчемність. – Потвора з людських, пташиних та гаспидових тіл. Їх інколи відьми створюють задля гаяння часу та втрати купи магічних сил. Питаєш: чому? Бо пуття від них – на ніготь, та й живуть замало. Але чаро-практика для бісівських жінок – понад усе. Навіть понад здоровий глузд.

Кінь не відводив очей від схожої на суцільний безлад кінцівок і частин тіла тварюки.

– Зрозуміло, – продовжував князь. – Кулею його не вб'єш, та він не любить голосних звуків. Бачиш, – Тар показав рукою у бік велетня над шинком. – Хоче людським м'ясом поласувати, але жінки так верещать, що птаха навіть сісти на дах не може. Саме за тої риси я і вважаю цю істоту купую даремно втраченої магії.

– Робити що, йогі-го? – наче зачаклований кружлянням гавазмія, запитав кінь.

– Під'їдемо. Я зроблю кілька холостих пострілів у повітря. Скоріш за все, дурна птаха втече.

– А як – ні? – кінь недовірливо зиркнув на князя, що сидів позаду у сідлі.

– За мене не переймайся. Хоч я і в'язень тіла твого товариша, а все ж істота вічна.

– Та я, йогі-го, – Кремез зробив пазу і знов подивися на беззвучного велетня. – За тебе не переймаюсь, прірву тобі в голову, господарю.

– А?.. Он як? Та він, наче коней не їсть.

– Гарні справи, – кінь фиркнув. – Ти знаєш хоч щось насправді?!

– Аби ти замовкнув – у мене б щастя побільшало, – з презирством посміхнувся князь. –

Поїхали.

Тар вдарив коня ногами у боки, але тварина не ворухнулася. Стояв кінь, як укопаний.

– Ні, йогі-го, – відмовився чотириногий. – Іди сам. Ти – істота вічна, а я – ні.

– Кремезе, а на ділі – боягуз? – князь посміхнувся. – То треба тобі іншого ім'я дати.

– Добре, йогі-го. Якщо повернешся – даси другого.

Трохи невдоволений, але здебільш веселий Тар сплигнув з коня, зарядив два пістоля, що лишилися йому від Якова холостими, і побіг із криком та пострілами у бік велетня. Кремез, готовий утекти у будь-яку мить, усе ж приборкав свої почуття і поплівся за господарем.

Розлючений гавазмій, окутий голосними криками та пострілами, відчаївся, та, схоже, мав намір напасти на князя. Але, раптом, по селу почувся стукіт копит і з головної вулиці, з-за тину шинка, показалися десяток козаків у сідлах, на чолі котрих був пустотливий кошовий отаман із довгими, мабуть, з півсажня, вусами. Козаки палили у тварюку не холостими на зразок Тара, а бойовими, та це не мало значення. Така порція гвалту була занадто значною, тому зляканий по вуха велетень зник у небі, швидко розмахуючи велетенськими крилами.

Козаки оточили князя в кільце. Отаман, чиї вуса після бадьорої верхової їзди лежали на плечах та падали поза них, сплигнув з коня, швидко наблизився та міцно обійняв Тара.

– Якове, – розціпив руки та відступив на крок позаду мовив довговусий. – Невже повернувся?

– Як бачиш, брате Могила.

Тар розвів руки і зробив оберт навколо себе, аби продемонструвати усім, що він і справді цілий-цілісінький.

– Чом босий? – Могила показав на ноги князя. – Невже у пеклі так спекотно?

Князь здивовано зиркнув на ноги і згадав, що й справді забув одягнути черевики – полишив їх на мотузці, з'єднаній із сідлом коня. Він мимоволі зняв їх під час спроб скоїти *Дикую сповідь*. Босі ноги слугували своєрідним збудником полегшення під час важких і стомлюючих жестів. Не надійніший спосіб, але трохи послаблював утому від чаропрактик⁸.

– Ще й як спекотно, – згадавши усе це відмахнувся Тар.

– І коня загубив? – похмурішав Могила. – Невже втратив товариша?

– Та ні, – князь показав на Кремеза, що майже наблизився до дружнього оточення. – Хуткіше, мій хоробрий Махане.

Могила перекинув вуса на перед та, сміючись, запитав:

– Його раніш, наче, по-іншому звали?

– Обставини, Остапе. Там, звідки я повернуся, багато чого по-іншому.

– Ну, то поїхали, – довговусий вправно заплигнув у сідло. – Розповіси.

– Поїхали, – погодився князь та, у приклад Могили, повернувся до сідла.

– А що таке, йогі-го, той Махан? – трохи відірвавшись від ватаги, пошепки запитав кінь.

– Ковбаса, – усміхнувся князь, слідкуючи, аби їх розмову ніхто не почув. – З особливо боягузливих коней.

---

⁸ Назва, яку використовують місцеві магичні вчені на заміну словам «заклинання» або ж «чари»

Уламок VII. Угорі гілля, хвиль-ля!

Вітер був легесенький, та його вистачало, аби майорів на щоглі чайки отаманський стяг. Коли ватага разом із Таром і Маханом наблизилась до Босфену, князь гарно роздивився зображені на ньому атрибути. Золотистий мушкет і шабля на червоному фоні, змотані звисаючими донизу вусами. А у правому верхньому кутку – розп'ятий Сиб. Аби не втрачати часу козаки – за винятком Могили, Тара, двох кермових та барабанщика – сіли на весла і почали гребти до Хорти. Вони наспівували добре відому Якову, а тепер і князю, пісню.

*«До столи-и-ці за-ві-та-ли
І Султа-а-на при-ві-та-ли,
Привезли йому пта-хів,
Чайок білих в сто ряді-ів.
Трохи во-о-гну розпа-ли-ли,
Гарно бу-цло, та від-пли-ли,
Гей, розгні-і-вався Султан,
Гей, раді-і-в козацький стан,
Приспів!
Уго'рі гі'лля, хви-иль-ля,
Угорі гілля, хви-иль-ля...».*

– Хуткіше, хлопці, бо до вечора тягтися будемо, – крикнув хтось із подорожників.

– Угорі гілля, хви-иль-ля, Вгорі гілля, хви-иль-ля... – прожовували козаки під прискорений темп хвостового, що дубасив у великого шкіряного барабана.

Попереду, біля другого руля, дивлячись, як розтинає кіль чорні хвилі, стояли князь та Могила. До Хорти було не дуже далеко та часу на балачки вистачало.

– Бачу, тобі вже краще, – підпаливши скельцем люльку, мовив отаман, хитро усміхаючись. – Мабуть, у нечистих свої ліки. А я от вирішив із хлопцями прогулятися. Ота чорна падла, – Могила кивнув головою, указуючи за плече. – Зустріла нас тільки-но ми висадилися

до берега. Миха разом із конем, уявляєш, у небо підняла та кинула так, що обоє, мов гілки від вітру, хруснули і зламалися. То ми її від берега і погнали.

– А їхав чого? До жінки? – припустив князь відшукав спогад, що у Могили сім'я у Блискавицях.

– До неї. Аби ти зараз не згадав, то, може, й краще було б.

– Повертаємо?

– Та ні. – Остап наморщив лоба. – На тому тижні звітаю, як чого не трапиться.

– А трапитися може.

– Може, – отаман зітхнув. – Ну, тоді не по долі близьких у цьому місяці побачити.

Замовкли. Барабанщик припинив ударяти. Козаки покинули весла і розсілися, аби перепочити й побалакати. Могила кинув кільком гострих зауважень, та перевів погляд на Тара.

– І яке на вигляд те... пекло? – випускаючи крізь довжелезні вуса тютюновий дим і трохи помовчавши, запитав отаман.

– Не встояв?

Тиша. Тар зрозумів, що Могила не уклінно чекав на відповідь.

– Не існує, брате Остапе, жодного пекла.

– Гм, – задумався отаман. – Невже за гріхи людські немає Божого суду?

– Божий суд, мабуть, на землі відбувається, – припустив князь, сприймаючи із певною огидою подібні міфічні уяви співбесідника. Але Тар добре усе розумів.

Раніше, він лише інколи робив дірки у Межі, від чого казкові уявлення місцевих втілювалися. Не-Реаль існувала сама по собі, виключно за її особистими законами, а людство будувало серед тих законів свою історію, своє життя. Останні століття стали випробуванням для нього. Магія, потойбічні. Усе це постало реальним для людей. Звісно, що не всі повірили. Однаково, як і те, що не всіх ті зміни торкнулися. Незважаючи на ці обставини, князь розумів, що зараз, у цю саму мить, невіра людей у новітній, змінений ним світ була хибною і навіть безглуздою.

– Важко погодитися із твоїми словами, – Могила протяжно зітхнув. – Сподіваюсь, що ти не всюди був.

– Я теж, – погодився Тар, аби надати бесіді крихту людяності.

– А насправді, – навіщо їздив? Усі кажуть різне. Ежик Зрадник, наче, хворобу свою невиліковну лічити. Турет лаявся, що ти у кобзарі гайнув і шаблю на дівчат проміняв. А Хриць... Сам знаєш. Він злий з-за смерті брата на Захарських. Тож записав тебе у цебекські зрадники і спроводав «додому» – до Вульфінорії. Божевільна дурня, скажу тобі. Той Хриць...

Остап зітхнув та, помовчав, запитав:

– У чому правда? Так і будеш мовчати?

– Буду, брате, – князь повільно випустив дим. – На то і воля людині дана.

Тар бачив, що відповідь Могили не задовольнила, але отаман нічого не сказав.

– Які справи на Січі? – трохи потому змінив тему князь.

– По завтрашньому обіді, брате, Рада має бути. То ж ти вчасно повернувся, – примітив Могила. – На місце Кошового Отамана шість куренів своїх кандидатів виставляють. Гармаша – з Боринського, Півня – з Бузинського, Когута – з Лисківського, Поглумка – з Погорбицького, Межихату – з Соснянського й Томарука – з Липінського. Хтозна, кого оберуть. Може, і крові трохи пролиється. Сам знаєш, як бува. Свою ж кандидатуру я виставляти більше не буду. Бачить Бог: старий я став. Молодим дорогу треба дати.

Князь погодився, хоча й у вправності та енергійності Могили він не мав великих сумнівів.

– І як з цим покінчим, – продовжував отаман набираючим гучність голосом. – Підемо на Рівенію. Зовсім вони глузд втратили. Віру свою цебекську сповіщанину до кишені сунуть. Землі козацьких старшин, без кари якої, спалюють, а селян грабують. Ми – самозаконні, але не повновладні. Тому й виходить, що змушують козаків ковтати отруту з медом та слухати

гаспидські промови рівеньської шляхти. І не тільки її. Сам, брате, усе добре знаєш. Чого я тут теревеню? – Могила повернувся до козаків на греблях. – А після Ради ми розішлемо по всій Чорноземії універсали, аби збиралися добрі люди на Січі. Велике повстання, яких ще не було, готувати будемо. І на воді, і на землі свого закону, своєї влади покаже чорноземський сповіщанин. Так брати?!

Могила вдарив куркулем⁹ по борту у ритм барабану, на що команда в один голос рівно гримнула ствердним криком.

– До речі, Якове, – Могила повернувся і хитро зиркнув на Тара. – А ти можеш собі уявити хто ці промови до мене у голову запхнув?

Тар низав плечима, хоча і згадав від кого Яків цих слів наслухався перед подорожжю у невідоме. І хто в його серці запалив вогонь, а у голові – думки про повстання. Могила не міг того знати. Ніхто не знав.

– Когут, уявляєш? От же ж... – Отаман дмухнув велику хмаринку тютюнового диму, та вона швидко полетіла позаду. – Я його ще джурою пам'ятаю. Запальний хлопець, та мені ніколи не спадало на думку, що у нього окрім шаблі щось у голові проросте. Життя дивовижне.

– Виходить, не буде бійки, – припустив Тар. – Когута оберуть. Інакше, чому ти вважаєш, що повстання почнеться?

– Має початися, брате. Має.

Тар згодливо кивнув та потупив очі у воду. «Вгорі гілля, хвиль-ля», – пронеслось у голові в князя.

---

⁹ Заміна слова «кулак» на більш відповідне з точки зору автора

Уламок VIII. Землеріз

Чайка була на середні шляху до Хорти, коли вітерець змінився на вітрисько і над козаками поповзла невелика, неприродно чорна, хмара.

– Швидше, хлопці! – закричав Могила. – Всю душу кидайте на греблі, або ж до води підем. Ось тобі, брате, – закриваючи обличчя від скаженого вітру, закричав Остап до Тара, – І пекло, якого немає.

– Що це?! – запитав князь, хоча відповідь була йому відома.

– Землеріз! – Прокричав отаман, чий вуса розвивалися, наче дві морські мурени. – Хмара, проклята Духом Вітру! Замість блискавок списів, жбурляє велетенські кістені з шпичастими ядрами на кінці... Ліворуч!!!

Кермові умить відреагували. З десяток кроків праворуч від чайки пронісся, чіпляючи воду, велетенський сонячний шар. Неначе важок маятника, він пройшов по дузі угору. Та коли досягнув крайньої точки – розтанув, а на його місці з'явилися ще два. Оскільки хмара рухалась, то й ядра також не мали однорідної траєкторії. Вони носилися по обидва борти чайки, а одне з них заціпило весла і кілька козаків із криками вилетіли у вируючі води Босфену.

– Тримаємось, сповіщани! Не час ще для нас! – Прокричав Могила та зайняв спустіле місце на веслах. Тар також узяв греблі у руку і зробив вигляд, що він як і всі пронизається жагою до життя. А за мить, на додачу, заголосив: – Угорі гілля, хвиль-ля!!! Натиснули, брати!!! Угорі гілля, хвиль-ля...

Козаки, сміючись, надбавили потужності й гучності у голосі та що є сили веслували між блискавичних булав Землерізу. Велетень-барабанщик увесь наступний шлях до берега насилав на хмару прокляття і реготав, мов скажений. Тару здалося, що велетень не заради забави знущався із загрози. Смерть була для нього звичайнісіньким жартом.

Коли чайка досягнула Хорти, біда вже пройшла осторонь. Вітер ущухав і знову перетворювався на вітерець. На піску виднілись борозни від велетенських небесних куль. Вечоріло, наближалася ніч.

– Так ти, курінний, кажеш: пекла немає, – усміхнувся Могила.

Він стрибнув через борт до берега та розпалив кресалом забризкану водою люльку.

– Я не казав, Остапе, що його немає, – Тар сидів на борту чайки і викручував воду із намоклої сорочки. – Я казав, що воно на Землі.

Уламок ІХ. Прокляття жаги

Хортинську Січ збудували у 1593-му році від Сибова Різдва. Її засновником вважають козака Саливона Гайду – особистість міфічну, оповиту багатьма чутками. Навіть в імені Гайди кобзарі не дійшли до єдиного висновку. Хтось називає його Саливоном, інші, зауважуючи на невірності елландського походження імені, кличуть засновника Самійлом. Ім'я Самаїл зустрічається у тексті Ігерилексії, Святого Сибова письма, і носить його пророк, який закликав до народовладдя. Оскільки Січ сповідала саме устої народовладдя, ім'я Самійла отримало багато прихильників. Але ім'я – не єдиний камінь спотикання.

* * *

Минаючи Січовий базар, галас якого стихав, Тар виводив у пам'яті тексти, які прочитав в Архівах Вирія Світів княгині Цеху Мудрості Соф'ї. Тару подобалося читати, і Соф'я подобалася йому також. Інколи він так «захоплювався книжками», що навіть отримував засуджуючий погляд Меїмени. Але Володарка Порядку ніколи не вдалася до ревнощів. Вона лиш глузувала й хижо усміхалася, обіцяючи колись нашкодити Соф'ї у відповідь. Загалом, справжніх емоцій на обличчі Меїмени удостоювався тільки Тар. Інші князі не мали подібних привілеїв. Щонайбільше – невеличка зацікавленість, і тільки.

* * *

Другим, й куди тяжчим, камінням спотикання виявилися мотиви Гайди. Одні кажуть, що він подався до Хорти адже його жінку, дітей і усю власність спалили комаранські бусурмани. Інші вважають, що ім'ям Гайди назвався один із дворян Сковії чи ляхів Рівенії. Невідомий мав гроші та вплив, але не втримався від болючої картини беззахисного чорноземського селянства й вирішив згуртувати його для боротьби. Треті, як повелося, називають Самійла помазанцем Сиба, ангелом та, загалом, не людиною.

Як би там не склалося, а Січ існує. І існує плідно. Вона й справді оплот одного із кращих людських строїв на всі часи. Але, як і інші витвори Не-Реалі, Січ має прогалину. Тією прогалиною є зовнішня політика.

* * *

«На цьому можна облишити, – подумав князь. – Щось мені підказує, що зовнішні відносини козаків ще встигнуть мені набриднути.»

Піднявшись на пагорба, минувши зруб і ворота, ватага розділилася. Хлопці отамана відлучилися до Сповідьського куреня, сам Могила запропонував Тарові відпочити перед Радою і пішов у центр, до церковної площі та кола домівок старшин. А князь поплівся до свого Затоцького куреня.

* * *

Не дивлячись на вдалі рейди до Комарану, наймацькі походи на захід Аїн – Хвиля так і не став заможним старшиною. Єдине, що він дозволив собі – зайняти проміжну ланку маломашів, що знаходилася між привілейованими

зимівниками¹⁰ і голотою¹¹. Маломаші мали у власності невеличкі рибальства або скотарства. Інколи в їх розпорядження потрапляв водяний млин. Саме останній і викупив два роки тому Хвиля, аби хоч трохи прикрасити життя комерційною складовою. У глибині душі Якову те було не треба. Він придбав млин, бо того потребував статус. Насправді ж, його думки цілком поглинули мандри й військова справа. Хвиля бажав прожити життя лицаря, але саме такий шлях і довів його курінь до загибелі, а Якова – до чахотки та згодом – до Перехрестя.

* * *

Коли Тар уместився, серед спустілого Затоцького куреня, який і досі пустував з низки несуттєвих причин, до його навідався Гармак, січовий писар. Ще з дверей Тар почув, як маленький кругловидий чоловік у червоному кунтуші із візерунчатим жупаном дріботів по підлозі.

– Що сталося? – запитав князь, перекрутившись на інший бік, аби бачити писаря.

Кругловидий присів навколішки біля ліжка. Тар здивувався. Те не дуже походило на манери Кирила Гармака, писаря і другої людини на Січі. Тож, аби не видати подиву і зацікавленості, вочевидь, у цікавій справі Тар, потерши, знов заплющив очі.

– Когут! – викрикнув пошепки Гармак та почав смикати удавано незацікавленого Тара, аби останній швидше просинався. – Когута прокляли.

– Та невже?

– Ось тобі хреста.

Гармак наспіх перехрестився, від чого ледь не впав.

– Тіло пала? Гарячка? – сонно уточнив князь.

– Де там, – писар махнув рукою. – Він пити не може.

– То треба до того менше було, – пасивно протягнув Тар, досі не бажаючи підводитись.

– Ти не розумієш! – спалахнув писар.

Але Тар відсік.

– То поясни.

Гармак підвівся, у колінах затріщали кістки. Кругловидий щось буркнув на той рахунок, а потім швидко вместився на ліжко біля ніг князя. Кирило вирішив усе ж пояснити детальніше, бо було схоже, наче Яків й справді не міг повірити у прокльон.

– Як Іван якого глечика візьме, – почав Гармак. – У тому вода на пісок перетворюється. І не тільки вода. Навіть кров у м'ясі чи молоко. А як іншому дають, то знов усе стає, як зазвичай. Намагалися, аби хтось другий йому до рота рідину налив – де там, усе марно. Вода стає піском.

– Івану більше б було до вподоби аби вона на горілку перетворилася? Або ж як у тексті Ігерилексії – на вино?

– Це не жарти, Якове!

– Та бачу, – Тар вирішив, що треба бути серйознішим і запитав. – Що робити вирішили?

– Не знаємо. Дівчину йому привели, аби поки...

Писар обірвався. Він зрозумів, що видав страшної таїни. Жінки на Січі були під суворю заборону, то ж князь хижо зиркнув на Гармака. Але той зробив вигляд, що нічого такого не казав.

– Треба щось робити! – спалахнув Кирило, аби подалі відступити від своєї похибки. – Як так й далі піде – сонце по наступному дню сяє, а Когут у землю ляже.

---

¹⁰ Хутір

¹¹ Бідне козацтво

– І чому до мене прибіг? Чому така шана? Я спозаранку маю разом із усіма бути на Раді, а ти спати не даєш.

– Невже тобі, Якове, все одно?

– Ні, – Тар підвівся. – Та я, Кирило, все ж не розумію, яка від мене користь у таких справах.

– Чули ми, курінний, що ти із бісівськими мову мав. І не тільки мав, а й повернувся. То ти у цих справах за всіх нас перший.

– Чутки по Січі – повінь в печі. Пари забагато, – блиснув Тар народною мудрістю.

– А в що вірити, Якове? – приречено зітхнув Гармак. – Дяка запросили. Той на його глянув, каже, наче Іван до Старих стовпів на південь Хорти навідувався. А туди сповіщанину не можна. От і прокляла його нечиста. Відьма яка або ж чорт, а може, й одне з тих триклятих дерев, що прутами ноги в'яжуть. Дяк – людина дивна, – Гармак покрутив гусячого пера за вухом. – Інколи навіть з бісами мову має, кажуть... Не знаю... Та тільки, неначе, не з тими, що біля Старих стовпів... Мабуть... За чутки – твоя правда. Та не про те мова. Я он до чого. Знай, курінний: як про тебе брешуть, то вибач мені, а як ні, – обличчя Кирила залилося багрянцем, – Не маєш, Якове, людського права покинути брата у біді!

Тар помовчав, роздивляючись картопляний ніс та пишні вуса Гармака під ним.

– Кажеш, дяк його оглядав?

– Так, – обличчя писаря вмить розквітнуло. – Добрушка. Михом у світу кличуть. Він до нас нещодавно прийшов. Дивна людина, я ж кажу.

– Що кажеш? – не розумів Тар.

– Він, наче, намагається знайти спільну мову, – почав Гармак. – Розумієш, із нечистою? Та чи можуть бути добрими його думки, якщо звісно то не пусті балачки? Цебеки теж миру із бісами хочуть, та замість того спіймають вовкулака і почнуть його «вивчати». Досліди ті всім відомі – катують, а по смерті, – тут Гармак зробив акцент. – Науку на нього накладають. Хоча, як їх послухати, та наука великий гріх. Цебеків не зрозумієш. Так от. Розчленовують бісот, палять їх кістки, м'язи в отруйних речовинах бовтають, а потім стануть колом і дивляться. Тьху. Моя ж думка простіша за їх: як можна швидше – так, аби бісота не мучився – вбив, помолився про його душу і йди далі.

– Гаразд, годі балакати, – князь підвівся з ліжка. – Я втрачаю стрижень нашої бесіди.

– Вибач, – погодився із зауваженням Кирило. – Занесло візок у бур'яни.

– Бува, – погодився Тар і додав: – Зустрінемося на колі старшин, біля будинку Когута. Але пам'ятай, Кириле, я тобі нічого не обіцяв. І з балачками про мене – не погоджуюсь. Зрозумів?

– Зрозумів, – кивнув писар і швидко полишив курінь.

* * *

Тільки-но вдягнений князь вийшов за двері, тільки-но місячне сяйво впало йому на лисину довкола оселедця, біля ніг закрутилась руда кішка.

– Таре, навіщо тобі ці клопоти? – запитала Володарка.

– Гадки не маю, – князь запалив люльку та бравенько дмухнув з-під вусів. – Але мені здається, що Гармак усе одно б не повірив, що я чорта за хвіст не тримав. До того ж, я за *діточками* скучив. Їх – уже ватага, а багато сиротами зростають.

– Який ти турботливий, – кішка заплигнула йому на плече, впилася кігтями у груди і спину аби не втратити рівновагу і хижо прошепотіла: – Тільки-но дивись аби рубати їх не сталося, бо ти не ти, і казати про це не маєш права.

– Годі, люба, – Тар поцілував руду у носика. – Йти треба.

Кішка, неначе всміхнулася, повела хвостом і розлетілася червоною хмаринкою. Князь розім'яв руки і з першого разу провів його особистий жест, що не належав до жодної з шкіл магії. Ім'я він вигадав для нього просте «Крила ночі».

Помітивши, як господар перетворився на кажана, Махан не втримався від коментарю:

– Треба менше їсти на ніч.

Кажан підлетів до коня і промовив голосом Тара:

– Це єдине заклинання, що я втілюю, не втрачаючи сил, – казна-чому вирішив пояснити коняці князь. – Запозичив в одного із Транскільванських *творінь*. Але, на відміну від того хлопця, я довго у такому вигляді бути не можу, та й кістки від перевтілень ломить так, що більш двох разів на добу за жодних обставин я його виконувати не наважуся.

Закінчивши розповідь, Тар дратливо сплюнув ледь помітну краплю і зник у чорному небі.

– Де ж ти, йогі-го, моє старе життя? – зітхнувши, мовив Махан.

Уламок Х. Про що брешуть спогади

Будинок Когута, на зразок інших будівель у колі старшин, був двоповерховим білим будинком зі зрубу із дерев'яними сходами на фасаді, що утворювали трикутну арку перед входними дверима. Саме по тих сходах писар провів князя і впустив усередину. Сам, на подив Тара, лишився за порогом. Двері позаду князя зачинилися і він опинився серед суцільного бойового трофея. «Яків міг прикрасити свою не гірше, – пронеслося у голові князя. – Аби, звісно, вона була б і Хвиля мав потяг до колекціонування».

За кілька кроків, які відділяли гостя від господаря, перший встиг детальніше розглянути інтер'єр. Тут тобі і килими з Ханасанії, і химерні жупани рівеньських ляхів, й інкрустована рубінами золота чаша, всередині якої – пригорща срібних сковських обрубів; комаранський ятаган з золотим держаком та гардою з сапфірами, різні хутра і ще багато чого.

Але, за звичаями сповіщан, дальній куток кімнати був майже повністю пустим і єдиною його прикрасою був дубоворамовий еквабіліс¹² із зображенням Сиба, що тягне злочинний стовп, на якому його і підвісять. Дивлячись на єдинообраз Тар пригадав, що більшою шаную користувався Триптих Сибового життя, в якому: на лівому полотнищі – «Малий Сиб і Полярна зірка», на правому – «Життя після смерті. Рай», а по центру, на найширшому, – «Месія та Божий намір»¹³. Те, що Когут повісив лише останнє полотно, могло означати тільки одне: гроші на еквабіліс курінний витратити не став.

– Слава Сибові, брате, – прохрипів Когут, жестом руки запрошуючи гостя підійти ближче. Сам він сидів з лівого краю просторого ліжка, а з правого виднівся, повільно підіймаючись та опускаючись, горбок, схожий – хоча, чому схожий? – на людину, яка притиснула колінка до грудей.

– Слава, Іване. То це правда? – запитав Тар.

– Вона сама, – іронічно посміхаючись, відповів Іван.

Задля прикладу він нахилився, узяв з підлоги щербатого кухля, перевернув догори ногами. З нього посипався пісок, що на півшляху додолу перетворювався на воду.

– Лихо, яких світ не бачив, – дивлячись на магічне превтілення промовив курінний.

– Еге ж, – погодився князь. – Розповідай все з початку, та нічого не таї.

– Мене, брате, ніколи за брехнею не бачили, – гордо зауважив Іван і, посміхаючись, додав: – Ну... Може про якого набігу дещо прикрасив.

Князь мовчав та чекав на розповідь.

– Учора, – почав Когут. – Я, троє моїх завзятих хлопців та ярчук поїхали на південь Хорти до Спаленої вежі¹⁴, Старих стовпів по-старому, аби вгамувати трохи нечистої, бо розплодилося потойбічних, наче цвіркунів.

– Ярчук? – уточнив князь, адже у спогадах Якова собака Когута фігурував лише, як звичайна тварина.

– Ага. Мій старий товариш і бойовий помічник у боротьбі з нечистою. Я знайшов його ще цуцням і відтоді він неодноразово рятував моє життя, не шкодуючи своїм особистим. Про

---

¹² Ст. елланд. «єдинообраз», «ікона»

¹³ Щодо центрального еквабілісу. Сиб був прив'язаний до стовпа догори ногами, але зранку його знайшли перевернутим і зневодненим, а руки простерлися у різні боки. Дивом вважається не тільки те, що Сиб змінив положення і висох, наче гілля, а й те, що тіло ніяк не могло триматися у такій позі, не зігнувшись при цьому. Голова ж Сиба із пронизливим полегшенням дивилася у небо. То ж символом сибовірів став хрест із дугою видимою горизонтальною смугою – втіленням рук страченого. Згодом цебеки її вирівняли, надаючи символу чіткої форми хреста, а перетин ліній вони помістили у коло, аби не втратити сенс округлої лінії

¹⁴ Сигнальна башта козаків

його справжню природу відомо тільки найближчим, братам і старшині, що мандрує по світу менше твого. Тож, не дивно, що ти не знав. Он він.

Когут показав у північний кут куреня, де лежав, скрутившись, кремезний собака із червоною холкою та золотим цепом на шії. Його вуха були довгими, неначе у зайця, але тонкими і майже щільно прилягали до спини. Із пащі виглядало, довше за інших, вовче ікло.

– Пухнастий, майже мій одноліток. Він – несправжня собака. Мабуть, ти чув хоч трохи про ярчуків, так?

Тар сумнівно кивнув, то ж Когут вирішив роз'яснити:

– Його вовче ікло може дуже важко поранити нечисту, а інколи – вбити. Мені було п'ять, коли мене хотів викрасти старий довгомуд, та ще потвора хочу тобі сказати – кремезний, одне око, одна нога і діточками повечеряти любить. Аби не Пухнастий, не балакав би ти зараз зі мною.

Когут із подякою в очах подивився на собаку.

– Довгомуд добряче подряпав малого, – Іван знов перевів погляд на князя. – На знак подяки я виходив, вигодував і залишив Пухнастого у нас удома. Батько його приручив, мати навчила добрих людей не чіпати, а я, як виріс, з собою на полювання за нечистими душами беру.

Когут зробив паузу, облизав посохлі губи, пробурчав щось на зразок: «Хоч би й в рота начхали, не образився б» і продовжив:

– А був випадок... На чайках за пороги Босфену ходили. До Басурграда через Аксинське море. Ти і твій курінь того року десь на заході цебекську кров проливали. Уявляєш, по третьому дню плавання Пухнастий, мов з кишені, виплигує – і вже на човні. Біга, ластиться. А увечері його один паскудник, іноземець Годхрик, за борта викинув, поки я спав. Казав, що Пухнастий на його кинувся. Не повірив я йому. Та й ніхто з наших. То ж висадили ми атронгличанина на безлюдний острів серед Босфену, аби трохи вивчив, падлюка, любов до тварин Божих. По Пухнастому траур справили та й далі вирушили. А він, чудище босфенське, наступного вечора знову з'явився. Біга, ластиться. От же ж...

Пухнастий почув, що балакали про нього та, не розтулюючи очей, кілька разів викреслив хвостом півколо. Когут глянув на це і сумно усміхнувся.

– Як не здихаюся прокази нечистої, будеш, друже, сам на сам із життям.

Князь думав повернути Когута до початку розповіді та Іван сам із тим виправився.

– Так от, прибули ми до стовпів по обіді...

Під ковдрою біля курінного ворухнулося, та Когут зробив вигляд, що нічого не помітив і продовжив:

– Спека – нелюдська, нікого немає. Вирішили влаштувати засідку. Пухнастого лишили у центрі кам'яного кола, аби був у вигляді приманки-зброї в одну тваринну морду, а самі сховалися по кушах. Ми, насправді, не знали хто може з'явитися, та й не клопіт – один кінець для нечистої готували. А тут... – Когут замовчав і стиснув порепані від спраги губи.

– Ну, то кажи, Іване, що сталося? – велів Тар.

– Не знаю, брате. Наче й знаю, та не те було. Хоч шаблі мені до горлянки підстав або на суд Божий пусти. Правду кажу, очі не бачили того, що в пам'яті лишилося. Як би міг Пухнастий за мене розповісти...

– Не тягни вола за хвіст.

– Розумієш, Якове, якісь чари на нас наклали, – тихо вимовив Когут. – Бо пам'ятаю я, що вийшла із-за дерев чарівної краси дівчина. Погладила по холці Пухнастого. Нас до себе покликала. Здається, чимось пригостила, а потім скинула сукні і гола, як той місяць у небі, зайшла до води та розтала поміж хвиль.

– Зникла й зникла. У чому ж морок?

Когут нервово зашморгав руками по колінам.

– Бо як так усе трапилось, – захрипів курінний. – Чом паща Пухнастого замизкалась людською кров'ю, а я... Чом проклятий, наче дурінь на розум?

Іронічний посмішок промайнув по обличчю Когута. Князь на те витримав невеличку паузу, аби вдати роздуми, а після запитав:

– Що інші кажуть?

– Кажуть те, що й мої спогади. І так само не можуть згадати – кого це Пухнастий поранив.

– Дяка просив аби він із собакою поговорив?

– Що ти? – напустив гримасу подиву курінний та за мить її розвіяв. – Насправді – просив. А він як завівся. Хто ж знав, що балачки із тваринами – недобра магія.

– Недобра, – ствердив князь. – Її називають Магією Гріха.

– Гріх? – здивувався Когут. – У чому? Невже балачки із Пухнастим можуть скоїти шкоди? Хто від того постраждає?

– Магія Гріха, як я зрозумів, – пояснював Тар, бо дуже добре знав нюанси його власного витвору. – Не тільки стосується зловчинення, а й порушення природних законів і порядків. Якщо тварина не може балакати, то вона і не повинна. Наші молодші брати не мають такого ж розуму, як людський. Та як дати їм його... Чи не думаєш ти, Іване, що тварина не забере собі зло людське і пристрасті людські, га? І що вона не буде представлена до Божого суду, як тепер її воля може бути спрямована супроти законів голоду й природних потреб?

– Он воно як... – потягнув Когут. – Я про таке не думав.

– Найбільше зло у тому Іване, що ми не хочем бачити зла, та воно майже всюди. Не можна здолати ворога, якщо дивитися на нього крізь пальці чи робити вигляд, що ворога – немає.

– Важкі думки ти кажеш, – Когут трохи не поклав руки на горбок, але вмить схаменувся. – Та, мабуть, у тих місцях, де ти мав сумнівну радість бути, такої науки навчиться неважко.

– Плітки, – відмахнувся Тар.

– Як забажаєш, – приснув Когут. – Тоді може по-іншому. Не насуплюй лоба. Я до того, що ти, Якове, багато мандрував, і міг бачити подібне.

Князь мовчав. «Хвороба» Когута була йому відома. Але показувати кості у кухлі на початку партії він не хотів. Гра тільки починалася, треба було витримати час.

– Маю подумати, – почухавши потилицю, мовив Тар.

– Розумію, – погодився Когут. – Але ж поквапся, буде твоя ласка, бо моя може – скоро скінчитися.

Уламок XI. Sanguine sollemnitate

Князь вийшов з будинку. І тільки-но підпалив люльку, аби зробити театральну розіграну паузу роздумів задля Когута, як перед ним з'явився Дух справжнього Якова.

– Ти маєш допомогти Івану.

– Бо він твій товариш? – байдуже збрехав Тар.

– Ні, князю, – натомість серйозно відповів Дух. – Не тільки тому. Когута оберуть отаманом. Козаки люблять його. Інші претенденти також сміливі й честолюбні, та у Когута є запал, харизма.

– Щось я не помітив, – зізнався князь. – Іван нічим не вирізняється серед інших. Мені, скажім, Могила більш до вподоби. До того ж, твої слова залишать свою силу, навіть якщо Іван повернеться з вигаданого вами «того світу»?

– За таких обставин, князю, у Когута буде ще більше прихильників, а вороги будуть думати, що його не можна вбити.

– Згоден, про таке балачки підуть...

Тару не подобалось, коли хтось, окрім нього, виявляв розум. Хоча, переважно, те стосувалося лише Якова.

– Балачки, князю, – Дух Якова повільно розсипався, – світом правлять.

«Балачки, – повторив подумки князь. – Твої балачки, Хвиля, докучають мені усе більше і більше». І хоча думав Тар по одному, вигляд він мав зовсім інакший: спокійний і навіть трохи апатичний.

* * *

Дмухаючи люлькою Тар знов піднявся по сходах і увійшов до кімнати.

– Гаразд, Іване, – помітивши зникнення горбка, промовив князь. – Я згоден. Та аби розв'язати язика Пухнастому, я маю вчинити щось дурне. Є думки, що саме?

– Звісно, ні! Як я можу радити братові піти на гріх? Стривай, – похмурішав Когут. – Виходить, то не брехня... Твої мандри і справді були до потойбіччя... Якщо ти вже сам за магію берешся...

– А ти й досі вважав, що я у церковну бібліотеку їздив чи вишкіл який закінчував? – без образ мовив Тар. – Ні, Іване, не там я був. То як сам не маєш думок... Піду по ночі... Довкола позаглядаю, може, на кого ляяться почну без приводу, та й вистачить на заклинання.

Когут недовіриливо зиркнув на князя, та, відчувши як у роті майже не має слини, нічого не заперечив.

– Не переймайся, – втішив Тар товариша Якова. – Усе буде добре. Не таке вже й жахливе те потойбіччя і та магія Гріху.

* * *

Відомо, що Тар збрехав. Лаятися не допомогло б. Зловчинення має бути справжнім, вагомим. І можливість скоїти подібне виникла сама собою.

Перевтілившись у кажана, Тар вирішив пошукати пригод. Але Січ спала. Він пролетів над стіною, минув східний порт та дістався затоки. Кружляючи між пишних крон, застиглих від штилю верб, князь, раптом помітив на березі козака, який садить дівчину у замаскований листям човен. Тар знову перетворився на Якова і сховався у чагарнику, аби прослідкувати за тим, що буде далі.

Князь не покладав великих очікувань на подібний епізод, але життя – то низка випадковостей, то чом би й ні. Козак, чиє обличчя князь ніяк не міг роздивитися, спустив на воду човна із молодичкою, та видершись на палубу сам, ухватився за весла і почав гребти. Що то була за дівчина – Тар здогадався. Козак же не був йому знайомим, та, мабуть, хтось із друзів писаря.

– Гребти, гребти і ще трохи до гори, – прошепотів Тар, слідкуючи за маленьким рибальським суденцем, що повільно колихалось на хвилях. Тар розумів: дістатися берега козаку і дівчині вдасться не раніше обіду, а може, й наступної ночі.

Раптом вода під маломістким завирувала і по обидва борти вилізли довжелезні суховій-руки, геть зовсім оповиті водоростями. Рука з кривими нігтями схопили дівчину за голову, та – заверещала, але й у такому, відносно недалекому, місці від Січі, навіть у нічну тишу, її ніхто не почув. Князь вихопив пістоля, і швидко запхнув назад до поясу. Доля дала йому подарунка. Він міг допомогти, та вирішив нічого не робити. Байдужість, як відомо, чи не найгірший гріх за усіх. Багато на йому темної магії скоєно. Вмостившись на м'яку теплу траву, Тар із захватом продовжив стежити за нападом.

У додаток до рук із-під води вилізла зубата паща. Декілька разів вона клацнула гострими іклами та розкрилася на всю ширину. Вправним рухом відкрутивши дівчині голову та іншою рукою зрізавши верхню половину козака із шаблею в одній руці, водяний запхнув трофеї собі до рота та зник під водою. За кілька секунд потому шабля вистрілила із води, закрутилася з низьким шурхотом і встряла до землі у кроці від князя.

– Ти бач, – протягнув Тар. – Я навіть не міг уявити, що й тут *дитинча* вештається. Чи то може його до Хорти щось манить...

Умить Тар пригадав усе, що відав – то була одна із його улюблених справ – і, зробивши миттєві висновки, знову вернувся до літньої тиші.

– Боюся, що затемнення сонця по цьому тижні примножить мій клопіт. Справжнє *sanguine sollemnitatem*¹⁵ назриває... Шабаш, як кажуть у народі. Так... Як би було весело, аби я здихався цієї клятої обіцянки.

Тар дещо роздратовано зиркнув у небо. Майже повне біленьке коло місяця випускало яскраві промені. Князь примружився і опустив погляд до води. Під чорною полудою, продірявленою блискучими цяточками, по верху сріблястої місячної стежини повільно плив човен. Плив, прикрашаючи срібло темною смугою червоної крові.

---

¹⁵ ст. вульф. «свято крові»

Уламок XII. Ще одна балакуча тварина

Повернутися Тар вирішив звично, без трансформувань. З південної вартової вежі, що красувалася над ринковими воротами, князя окликнули.

– Що це там за гівно по ночі вештається? Дірок у тілі замало?

На обличчі Тара промайнула усмішка. Цього козака Яків добре пам'ятав. Ще з юнацтва Турет почав лаяти всіх підряд, коли випив води з тої криниці, що під заборною була. Отож, тепер січовики мали терпіти лайки Турета, бо доброго слова від нього ніколи не почути. Дяки ж, а їх на Січі побувало немало, намагалися вилікувати лайливого козака, вигнати молитвами, або магією Покаяння той прокльон. Та все марно. Лиш завдяки деяким жестам, мирним людям на щастя, їм вдавалося зробити Турета на деякий час німим. Що ж до іншого...

Турет славився своєю зовнішньою вродою. Вродою настільки виключною, що дівчата усіх мастей навіть не звертали уваги на його лайливу манеру викладати думки. Усе у нього було в міру, у всьому була симетрія. Ніс та підборіддя, зріст і плечі. У блакитних очах Турета постійно панувала синь безхмарного неба. Але більш за все він славився своїм могутнім чоловічим приладом. І хоча козаки були відомі, як, здебільше, чемні представники людства, усе ж таки: люди є люди. То ж прилад Турета, з часом, перетворився на січову легенду та привід для підбурювань. Сам же Турет ніколи на те уваги не звертав і вважав, на подив інших, дану тему поганим приводом до жартів.

– То я, Яків! Не бач? – посмішки крикнув князь. – А ти ще й досі, друже, не можеш жодного речення вимовити без того, щоб гівно згадати чи образити кого?

– Відьмин чоловік! – сміючись крикнув Турет з висоти. – Дупою же-ж відчував, що гівняного мушкета можна не витягати. Проходь, курінний, досить сракою кропиву пестити.

– Гаразд. Бувай, друже.

– Стули свою пельку та йди вже! Падлючу тишу балачками шматуеш.

Турет замовк, а Тар, не кваплячись, пройшов крізь височенні дерев'яні ворота, що врізалися у січ на ровом.

* * *

Коли князь дістався кімнати Когута, то побачив те, на що ніяк не очікував. Біля ліжка, тримаючи руки над сплячим Іваном, стояв рудоволосий дяк. Від долонь дяка на все тіло Когута простиралася біла полуда, що іскрила сріблястими цяточками по всій довжині.

– Слава Сибові, курінний.

– Слава. А ти, мабуть, Мих? – запитав князь, намагаючись пригадати побачену ним магію.

– Кажі до мене Добрушка.

– Гаразд. І що це ти робиш, Добрушка?

– Я наклав на Івана чари Покаяння, – втомлено відповідав дяк. – Йому різко стало гірше. Трохи Кирила не побив. А я якраз у гості навідатися вирішив. Як тепер бачиш – вчасно.

Дяк оглянув полуду та продовжив:

– Заклинання *Між світів* занурило Івана до штучного сну, та довго я так не витримаю. Щобільше – два дні. Ще й з тиждень потому відновлюватись доведеться. Але два дні Іван ще протримається.

– Знаю, – погодився Тар. – Важке заклинання.

Дяк зиркнув недовірко, але без розпиту мовив далі:

– Іван розповів мені у кількох словах про вашу бесіду. Я проти Гріху, та як іншого виходу немає – роби, курінний, що збирався. Тільки подалі від моїх очей. Не треба дяку на таке дивитися.

– Невже спокуса? – припустив Тар. – Чи чутки по Січі, що ти із бісами вештаєшся, неправдиві?

– Я не знаю, Якове, ні про чутки, ні про Гріх, – відсік Добрушка. – Та й знать не хочу. Бери ярчука і йди звідси. Ми ще поговоримо з тобою, але не зараз.

Князь уклонився і наказав Пухнастому йти за ним. Собака, зрозуміло, вагався. Зиркав то на окутого полудою товариша, то на дяка, то на того, хто наказував. Кінець кінцем покорився і з опущеною мордою поплівся за Таром.

Коли вони вийшли, князь вирішив, що треба відвести Пухнастого до свого куреня та після всього і ярчука, і Махана повернути до звичного вигляду. Тварини, що балакають, викликали у Тара дисгармонічну відразу. Може, саме тому, *моделюючи* прокляття перевертнів, князь так і не наділив останніх здатністю розмовляти.

* * *

– То буде мій товариш, йогі-го?

– Ні, – відсік Тар, підходячи разом із Пухнастим до коня. – Бажаю одним пострілом двох вразити.

Кінь не швидко второпав, про що мова.

– Йо-огі-го... А я вже зникати став до балачок.

Тар не звернув на нього увагу. Всівся на лаву біля бокової стіни куреня, подивився, аби нікого не було і знову провів магічний жест. Від пальців потягнулась синьо-зелена пара і, потрапивши до пащі собаки, за мить зникла. Не в приклад Махану Пухнастий почав говорити без ускладнень.

– Що з Іваном? – прохрипів ярчук.

– То ти нам розкажи, – князь запалив люльку. – Що трапилося біля стовпів?

Пухнастий на мить відвів голову. Він зробив те повільно, із почуттям: зовсім як людина, якій соромно. А потім поглянув карими очима із надто помітним ірисом довкола зіниці.

– Моя провина, – зітхнув собака. – Я ж не міг знати, що та гола людська дівчина – зла бісівська.

– То дівчина все ж була?

– Була, – погодився ярчук. – Я не відаю, про що саме казав Іван, бо людську до цього лише частками розумів. Та мені здалося, що не він, не інші, не можуть згадати, що відбулося насправді.

Тар випустив довгий струмінь диму.

– А ти – кмітливий собака, – промовив князь. – То кажи вже, як було.

– Добре, людино. Було так, – собака ліг та почав, заплющивши очі (Тар на це згадав, що собаки пам'ятають через ніс, то очі їм лиш заважають): – Коли ми прийшли до каміння від яких тхне смаленим, Іван наказав мені патрулювати, а сам із іншими козаками сховався у кущі. Після шести подихів вітру, сімнадцяти метеликів, двісті тринадцяти цвіркунів, сорока ропух та того, як я відчув одного водяного щура між дерев чи, може, просто з дерева – я, на жаль, не зміг відрізнити – до каменю наближалась нелюдська дівчина людської подоби. Її волосся – то водорості, шкіра – наче пелюстки квітів, а піт – схожий на молоко. Вона йшла, не торкаючись землі. Я оскалився на неї та ніхто, ніби нічого не помітив. Де йшла вона – квіти розкривалися і випускали пилок. Кілька птахів сіли їй на плечі. Щур, якого я відчув раніш, прибіг до неї і став крутитися біля ніг. Я не зрозумів, що саме... Може – щур, може – драгівливий пилок... В якусь мить я не стерпів і з усієї злості впився дівчині у ногу.

– Далі, – наказав Тар, відчувши майбутню паузу.

– А далі вона зникла, – Пухнастий облизав носа. – Іван з товаришами вийшов лише за сімдесят п'ять подихів вітру та... Навряд, треба все перелічувати. Й ми повернулися на Січ.

Мене по дорозі, і вже на Січі, розглядали, відчиняли пащу, постійно нервово балакали. Все. Я скінчив.

– Ну, – Тар почухав лоба. – Як я і гадав. Добре, що пані мавка тобі вуха на вузла не замотала і не наказала бігти задки, доки у тебе скінчаться цифри у підрахунку вітрів.

– Справді не знаю, чому кинувся на неї, – задумливо прохрипів Пухнастий.

– Бо ти – ярчук, а вона – мавка. Які тобі ще треба пояснення? Годі. Ставайте разом, – наказав Тар Пухнастому і Махану.

– Може, мені мову, йогі-го, господарю...

Та кінь не встиг домоворити. Йому, як і собаці, у пащу влетіла синьо-зелена пара.

Уламок XIII. Повітряний кінь

– Розповідати дяку про мавку, поки що не треба. Я маю сам із нею поговорити.

Тар говорив уголос, дивлячись на Махана, що інколи переривчасто фиркав під носа. Пухнастий же вмостилися спати біля ніг Тара, інколи перекидаючого хвоста зі сторони в сторону.

Повіяв вітер. Князь традиційно облизав пальця та підніс угору. Відчувши прохолоду з потрібного йому боку, він продовжив роздуми уголос, дмухаючи люльку.

– От і добре. Тепер треба відбути до Королівства Кригогір. Сили на подорож туди й назад мені має вистачити. Може, й більше. Я поки не знаю, який в цього тіла магічний потенціал. – Тар оглянув себе знизу догори. – Питаєш, Махане, навіщо мені на північ? – продовжував князь свої роздуми. – А тому, що мавка зі мною балакати не стане, а мені треба точно знати, якої вона породи. Ці голі гарнюні, невідомо навіщо, охочі до міжвидової мімікрії. Отож, відрізати мавку-покоївку від мавки-злодюжки або ж мавки-неупередженки тільки за зовнішнім виглядом не вийде. Я маю бачити її справжню природу, а тому мені необхідний окуляр Ганса. Махане?... Та що ж це я?! Тьху.

Тар зрозумів, що кінь йому не відповідь і він марно йому це все розповідає.

– Бісове ребро, я починаю вкриватися людськими пристрастями, – дивувався уголос князь. – От же ж прірва.

Аби не пірнати глибше у суперечливі роздуми, він підвівся з лави та покрокував до вартової вежі. Щоб *Повітряний кінь* згаяв менше енергії, треба було виконувати цього жесту якомога вище від землі. Звісно, ідеальним місцем був хрест на церкві святого Бойка, але дістатися туди князь зміг би лише завдяки іншій магії, на яку він сил витратити не бажав.

Видершись по сходах до самої верхівки пункту спостереження, князь удруге привітався з Туретом.

– Друже, – почав він опісля. – Я не маю часу на пояснення. То ж доки не скінчився північний вітер, я вдамся до магії, а ти, сподіваюсь, зробиш вигляд, що те тобі наснилося. Угода? З мене не убуде, обіцяю.

– Невже ти, падлюка, курінний, у пеклі й справді був?

– Так, – відповів князь, трохи помовчавши, та розпочав проводити жесту. – Хай буде так.

– А поясниш, Якове з брудною сракою, навіщо ти чаклу...

Вартовий не встиг закінчити. Біле снігове ручисько, з два сажні вгору, що утворилося просто з повітря, спіймало його і Тара у свою долонь. Здоровезні крижані пальця склалися у щільного куркуля. Біла, переливаюча перламутром, рука розсипалася, залишивши вежу пустою, трохи притрушеною снігом.

* * *

Перше, що почув князь, коли розплющив похололі від снігу очі, був тріскіт полін у невеличкому каміні. Хтось намагався підняти його з дерев'яної підлоги.

– Де ми? – запитав Тар, намагаючись в горлянці голосу.

– У сатани під ковдрою, – прокашляв Турет, намагаючись підвестися.

– Жовсем не, – промовив чоловік, який схопив князя під руки, допомагаючи піднятися на ноги. – Не ясно, катрий шатани ви імел в думке. Навнерно, глумітца?

– Бачиш, Якове з брудною сракою, що твоя магія з людьми робить? – перекрутившись навколо спини та всівшись до підлоги, прохрипів Турет, обірвавши вельможу.

– О-о-о... Гівно, – продовжив він здивовано. – ...А може, той... Не магія... Падлюча матір...

Вартовий нахмурився, оглядаючи освітлену свічками та каїном кімнату. Інтер'єр – у північному стилі. На стінах – картини з зображенням гір і гостроконечних замкових башт. Книжки на товстих дерев'яних полицях та кілька кремезних шаф. Стіл для письма із чорнильницею і перами... Останнім на очі Турета потрапив вельможний пан у чудернацькому, навіть химерному з точки зору козака, платті.

– Хатеть дождать: кта такой у дом к маєму наведатца?

Тар потер долонями обличчя.

– Нам потрібний твій окуляр Гансе. Ти ж розумієш, про що йде мова?

Господар насторожився більше ніж у минулому. Але взяв себе у руки й мовив:

– Думкал, смерц жраза, кагда метел і снег к дом навідался. Нікаікіх акулара не іметца.

Турет, слухаючи вельможу, кашляв та сміявся. Він навіть не міг нічого промовити – так, мабуть, йому подобалися ті дивні слова. Та самому Тару набридло слухати страшенно бридку латианську вимову Ганса. Тремтячою рукою князь клацнув пальцями та затримав їх в утвореному положенні, аби провести *Прозору стрічку* – жесту Покаяння, що надавав змоги чути всім присутнім одну й ту ж мову.

– Знову чаклуєте, герр? – розправився Ганс і вирівняв плаття. – Меча не витягаєте, чар злих не втілюєте – значить, не від Королеви. За окуляром, мовите, завітали. А звідки знаєте про нього, дізнатися можу? Згодом, може ви щось бажаєте з дороги?

Ганс роздивлявся козаків крізь обрамлене сріблом та смарагдами скло, що він стискав примруженим оком.

– Падлюча матір, яка щедрість, – лаявся Турет, навіть не дивуючись тому, що вельможа почав балакати, як більшість народів Аін. – Дай мені, гадюка різнокольорова, трохи водиці і скоріше!

Ганс підняв лоба і витріщив очі, від чого окуляр вистрибнув з борозни довкола ока і повис на сріблястому цепку. Манера Турета спілкуватися з людьми викликала в ньому абиякий подив.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.